

ชื่อเรื่อง ความสมเหตุสมผลของการใช้ยาปฏิชีวนะรักษาโรคติดเชื้อทางเดินหายใจส่วนบน

สมาชิกในทีม

1.นายสมพงศ์ ปานสุด	เภสัชกร
2.นายพงษ์ประยูร ก้าวหมุน	เภสัชกร
3.นางอ้อยฤทัย สุริเหลียงขจร	พยาบาลวิชาชีพ
4.นางสุดใจ ปานแก้ว	พยาบาลวิชาชีพ
5.นส.เสาวลักษณ์ แทนประมูล	จพ.เภสัชกรรม

บทนำ กลุ่มโรคติดเชื้อในทางเดินหายใจส่วนบนนับเป็นกลุ่มโรคติดเชื้อที่เป็นปัญหาสำคัญในสถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ ส่วนใหญ่ผู้ป่วยมีอาการไม่รุนแรง การรักษาไม่ยุ่งยากซับซ้อนมาก แต่ผู้ให้การรักษาจะต้องมีทักษะที่ดีในการวินิจฉัยแยกโรค เพราะกลุ่มอาการนี้ สาเหตุของโรคส่วนใหญ่เป็นไวรัส(80%)การรักษาส่วนใหญ่ไม่จำเป็นต้องใช้ยาปฏิชีวนะ สาเหตุของโรคที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย ซึ่งอาจต้องใช้ยาปฏิชีวนะช่วยในการรักษานั้นเป็นส่วนน้อย(20%) หากมีการใช้ยาปฏิชีวนะที่มีสัดส่วนเกินจากนี้(20%) ก็มีความเป็นไปได้สูงที่จะมีการใช้ยาปฏิชีวนะเกินความจำเป็น ซึ่งนอกจากไม่เป็นประโยชน์ในการรักษาแล้ว ยังอาจส่งผลเสียอื่น ๆ ต่อการรักษาผู้ป่วยด้วย เครื่องข่ายบริการสุขภาพอำเภอป่าพะยอม โดยทีม คปสอ.ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นดังกล่าว จึงมีนโยบายให้รพ.สต.ทุกแห่งในพื้นที่ดำเนินการสั่งใช้ยาปฏิชีวนะตามแนวทางของโครงการ ASU และ RDU โดยเน้นที่กลุ่มโรคติดเชื้อในทางเดินหายใจส่วนบนเป็นหลัก เพราะมีปริมาณผู้ป่วยมากที่สุดเมื่อเทียบกับผู้ป่วยโรคติดเชื้อกลุ่มอื่นๆในพื้นที่ หากไม่มีการควบคุมกำกับ อาจก่อปัญหาการใช้ยาแบบไม่สมเหตุสมผลอันจะก่อให้เกิดปัญหาเชื้อดื้อยาได้ในพื้นที่ได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ การวิจัย

1. เพื่อศึกษาเพื่อประเมินประสิทธิภาพการสั่งใช้ยาปฏิชีวนะในกลุ่มโรค URI ในช่วงปี 2560
2. เพื่อศึกษาโรคที่มีการสั่งใช้ยาปฏิชีวนะมากที่สุดในกลุ่มโรคติดเชื้อในทางเดินหายใจส่วนบน (URI)
3. เพื่อศึกษารายการยาปฏิชีวนะที่มีการสั่งใช้บ่อยในการรักษาติดเชื้อในทางเดินหายใจส่วนบน (URI)

รูปแบบการวิจัย ศึกษาแบบการวิเคราะห์ข้อมูลย้อนหลัง โดยใช้ข้อมูลจากรายงาน 21 แฟ้ม โดยแฟ้มที่ใช้เพื่อการวิเคราะห์มี 4 แฟ้ม คือ diag.txt , drug.txt , person.txt , service.txt คึงจากรายงาน 21 แฟ้ม จำนวน 12 ชุดข้อมูลนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการแปรผล 48 แฟ้ม โดยใช้ Electronic tool program version 1.2

สถิติที่ใช้ สถิติพรรณนาด้วยจำนวน ค่าร้อยละ

ขอบเขตการศึกษา ใช้ข้อมูลจากรายงาน 21 แฟ้ม ที่ได้จากรพ.สต.ในเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุงช่วงตั้งแต่ ตุลาคม 59 – กันยายน 60

ผลการศึกษา จากการศึกษาความสมเหตุสมผลของการใช้ยาปฏิชีวนะรักษาติดเชื้อทางเดินหายใจส่วนบนใน รพ. สด. อำเภอป่าพะยอมจังหวัดพัทลุงทั้งหมด 6 แห่ง พบว่า ในปี 2560 พบว่ามีการใช้ยาเกินความจำเป็นคิดเป็นร้อยละ 11.87 , 3.48 , 2.55 , 5.91 , 3.49 และ 14.01 เมื่อพิจารณาระดับความสำเร็จตามเกณฑ์ ของโครงการ ASU พบว่า มี รพ.สด.สามารถดำเนินการได้ตามเกณฑ์(ใช้ยาปฏิชีวนะไม่เกิน 20%)ครบทั้ง 6 แห่ง(ร้อยละ 100) โรคที่มีการสั่งใช้ยาปฏิชีวนะมากที่สุด 5 ลำดับแรก คือ Acute tonsillitis Unspecified , Acute pharyngitis Unspecified , Streptococcal pharyngitis , Acute nasopharyngitis , Streptococcal , Tonsillitis คิดเป็นร้อยละ 39.98 , 25.30 , 16.77 , 12.87 , 4.94 ตามลำดับ ยาปฏิชีวนะที่มีการสั่งใช้มูลค่าสูงสุด 5 ลำดับแรก พบว่า คือ Amoxicillin 500 mg. , Amoxicillin dry syr. , Amoxicillin 250 mg. Erythromycin dry syr. , Roxithromycin 250 mg. มูลค่าการใช้ 23,332.20 , 5,632.20 , 4,518.62 , 422 และ 180 บาท ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย ความสมเหตุสมผลของการใช้ยาปฏิชีวนะรักษาติดเชื้อทางเดินหายใจส่วนบนใน รพ.สด. อำเภอป่าพะยอมจังหวัดพัทลุง ประจำปี 2560 พบว่า รพ.สด.ทุกแห่ง(100%)สามารถดำเนินการได้ผ่านเกณฑ์ของโครงการASU (ใช้ยาปฏิชีวนะไม่เกิน 20%) โรคที่มีการสั่งใช้ยาปฏิชีวนะมากที่สุด คือ Acute tonsillitis Unspecified ในขณะที่ยาปฏิชีวนะที่มีการสั่งใช้มากที่สุด คือ Amoxicillin 500 mg.

จากการศึกษาสามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการวางนโยบายเพื่อดำเนินงานตาม โครงการสำคัญๆ อันได้แก่ โครงการ RDUซึ่งเป็นโครงการที่จะเข้ามามีบทบาทในการกำกับดูแลการใช้ยาอย่างกว้างและครอบคลุมกลุ่มประชากรได้มากขึ้น

คำสำคัญ: ยาปฏิชีวนะ , โรคติดเชื้อในทางเดินหายใจส่วนบน , การใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุสมผล